

**Gwybodaeth i Gleifion
Beth yw Broncosgopi?
Uned Endosgopi,
Bloc B, Llawr 4
Ysbyty Brenhinol Gwent**

Mae eich apwyntiad ar:-

Dyddiad:

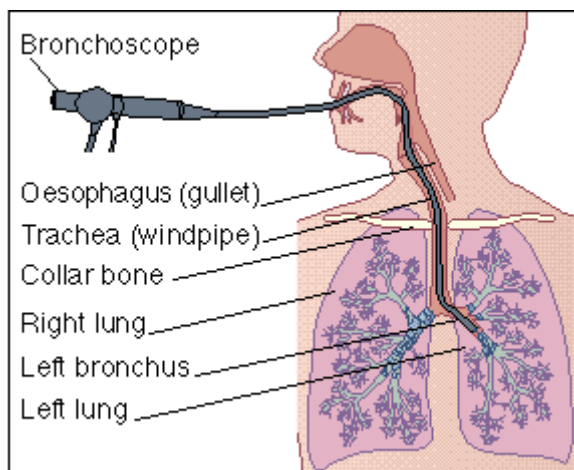
Amser:

Dim drwy'r geg o:.....

Lleoliad: Uned Endosgopi, Bloc B, Llawr 4, Ysbyty Brenhinol Gwent

A fydddech chi cystal â chysylltu â Chlinig y Frest ar unwaith os na fydd yr apwyntiad hwn yn gyfleus i chi:- 01633 - 656149

Broncosgop
Oesoffagws (llwnc)
Tracea (pibell wynt)

Pont yr ysgwydd
Ysgyfaint dde
Broncws chwith
Ysgyfaint chwith

Broncosgopi

Cynghorwyd chi i gael prawf o'r enw broncosgopi i ddarganfod achos eich symptomau. Paratowyd y llyfryn hwn ar ôl siarad â chleifion sydd wedi cael y prawf. Ni fydd efallai'n ateb eich holl gwestiynau felly os bydd gennych unrhyw gwestiwn arall cofiwch ofyn. Bydd y staff nyrsio sydd fel arfer yno adeg y prawf ar gael i ateb unrhyw gwestiwn. Cofiwch gysylltu â nhw ar- 01633 - 234225.

Beth yw broncosgopi?

Prawf yw broncosgopi lle gall meddyg edrych yn uniongyrchol ar y tracea (pibell wynt) a'r bronci (pibelli anadlu). (Gweler diagram 1). Bydd hwn yn rhoi golwg clir ar wahanol fannau yn eich ysgyfaint. Mae'n caniatáu cymryd samplau o feinwe'n ddi-boen i'w profi. Tiwb hyblyg tenau yw'r broncosgop gyda golau llachar a chamera ar y diwedd sy'n cael ei roi drwy eich trwyn (neu geg) ac i lawr i lwybrau aer yr ysgyfaint.

Beth ddylwn i ei ddisgwyl?

Y paratoad

Mae'n bwysig nodi bod yr uned yn gofalu am gleifion gwrywaidd a benywaidd mewn bae cymysg. Byddan nhw'n gofalu am eich preifatrwydd bob amser.

Gan fod Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan (ABUHB) yn Ymddiriedolaeth hyfforddi, mae'n bosibl y bydd myfyrwyr nyrsio neu feddygol yn bresennol adeg eich prawf. Os nad ydych chi'n hapus iddyn nhw arsylwi ar eich broncosgopi, cofiwch ddweud wrthym a byddwn yn parchu eich dymuniad. Ni fydd hyn yn affeithio ar eich triniaeth.

Cofiwch ddarllen y daflen hon yn ofalus **cyn** i chi ddod i'r adran ar gyfer y prawf.

Dylai meddyg roi manylion y prawf i chi cyn yr apwyntiad broncosgopi, naill ai yng nghlinig y frest neu yn y ward. Bydd wedyn yn arwyddo'r ffurflen gydsynio pan fydd ef/ hi'n hapus eich bod wedi'i deall. Bydd nyrs wedyn yn trefnu'r dyddiad ar gyfer eich apwyntiad.

Byddan nhw wedyn yn rhoi'r llyfryn hwn i chi a'ch ffurflen gydsynio y mae'r meddyg wedi'i harwyddo. Ewch â'r ddwy ddogfen adref a darllenwch nhw'n ofalus. Trafodwch nhw gyda ffrind agos neu aelod o'r teulu os byddwch chi'n dymuno.

Pan fyddwch chi'n deall y driniaeth, gallwch arwyddo'r ffurflen gydsynio a dod â hi i'r uned endosgopi. Os bydd gennych unrhyw gwestiwn, cofiwch ddod â'r ffurflen i'r adran a gofynnwch i'r nyrs neu i'r meddyg egluro unrhyw beth nad ydych yn ei ddeall. Os ydych chi wedyn yn hapus i gael y broncosgopi, gallwch arwyddo'r ffurflen yn yr uned endosgopi ar ôl cael atebion i'ch cwestiynau.

Pan fyddwch chi'n dod i'r adran, bydd nyrs yn egluro'r driniaeth i chi eto ac yna'n gofyn rhai cwestiynau i chi. Bydd y nyrs yn gwirio eich bod wedi arwyddo'r ffurflen gydsynio a'ch bod yn deall y prawf a'i oblygiadau.

Byddan nhw am wybod am unrhyw brawf broncosgopi y byddwch wedi'i gael efallai'n flaenorol.

Cofiwch sôn wrth y nyrs pan fyddwch chi'n dod i'r uned endosgopi am unrhyw boen neu haint yn y frest neu gyfnodau gwael o wichian. Mae'n well tynnu lensys cyffwrdd a sbectol. Os oes gennych ddannedd gosod sy'n rhydd, rhaid tynnu'r rhain cyn y prawf.

Gofynnir i chi beidio â bwyta am 4 awr cyn y prawf, gallwch gael hylifau clir yn unig hyd at 2 awr cyn y prawf.

Cofiwch ddweud wrth glinig y frest CYN dyddiad eich Broncosgopi os ydych ar Warfarin, gan y bydd yn aml yn rhaid i chi beidio â'i gymryd am hyd at wythnos cyn i ni allu gwneud y prawf.

Cofiwch roi gwybod i ni os ydych chi'n dioddef gan ddiabetes neu os oes gennych falf calon synthetig neu wedi'i niweidio. Bydd yn rhaid gwneud trefniadau arbennig

Cofiwch beidio â dod ag unrhyw bethau gwerthfawr i'r ysbyty.

Cofiwch beidio â gwisgo unrhyw farnais ewinedd gan y gall hyn amharu ar y peiriant rydyn ni'n ei ddefnyddio i fonitro eich lefelau ocsigen

Cofiwch ddod â rhestr o'ch meddyginiaethau presennol gyda chi.

Tawelu

Fel arfer, mae'n rhaid eich tawelu cyn y prawf hwn. Byddwch chi'n cael pigiad bychan i mewn i wythïen yng nghefn eich llaw neu eich braich. Bydd y tawelydd yn debygol o'ch gwneud yn gysglyd ac mae'n bosibl na fyddwch yn cofio'r driniaeth o gwbl. Nid yw hwn yn anaestheteg leol.

Mae'n bosibl y byddwch chi'n deffro'n gymharol gyflym neu'n fwy araf. Mae pob person yn adweithio'n wahanol. Mae'n bosibl y bydd yn rhaid i chi aros yn yr uned am tua 2 awr ar ôl y prawf.

Mae'n bosibl na fydd effeithiau llawn y tawelydd yn diflannu'n llwyr am 24 awr. Yn ystod y cyfnod hwn, mae'n bosibl y bydd eich prosesau meddwl a'ch symudiadau'n arafach nag arfer. Am y 24 awr gyntaf ar ôl cael y tawelydd, ni ddylech:-

- Yrru car na gweithio ar unrhyw beiriant
- Yfed alcohol
- Arwyddo unrhyw ddogfennau cyfreithiol
- Goginio na thywallt unrhyw ddiodydd poeth (h.y. tegell)

Dylai effeithiau'r prawf a'r tawelydd fod wedi diflannu ar ôl 24 awr a dylech wedyn allu ail afael yn eich gweithgareddau arferol.

Os na fyddwch chi'n awyddus i gael unrhyw dawelydd, cofiwch drafod hyn gyda'r meddyg sy'n cynnal y prawf a gellir trefnu hyn fel arfer.

Yn ystod y prawf

Yn yr ystafell brawf, byddan nhw'n sicrhau eich bod yn gyfforddus ar sofffa yn eistedd neu'n gorwedd i lawr.

Byddan nhw'n chwistrellu anaestheteg leol i mewn i'ch trwyn a thrwy eich ceg i gefn eich gwddf. Gall hwn fod â blas chwerw neu achosi teimlad o losgi am dymor byr, Yna byddwch chi'n cael y teimlad o lwmp yn eich gwddf ar ôl i'r anaestheteg ddechrau gweithio.

Bydd monitor ocsigen bach yn cael ei roi ar un o'ch bysedd a thiwb ocsigen plastig meddal yn un o'ch ffroenau i roi ychydig o ocsigen ychwanegol i chi.

Mae'r meddyg wedyn yn debygol o roi pigiad tawelydd i mewn i wythïen yn eich braich neu law. Bydd hyn yn eich gwneud yn gysglyd ac wedi ymlacio. Mae rhai pobl yn mynd i gysgu go iawn tra bod eraill yn swrth.

Bydd rhai pobl yn cael cyfnod byr pan na fyddan nhw'n cofio dim ar ôl cael y tawelydd a dyna pryd y mae'r broncosgopi'n cael ei gynnal.

Pan fydd yr anaestheteg leol wedi dechrau gweithio, bydd y meddyg yn pasio'r broncosgop yn araf i mewn i'ch trwyn a thrwy linyddau'r llais (blwch y llais) ac yna i lawr i mewn i'ch pibell wynt. Weithiau, mae'n cael ei basio drwy eich ceg drwy ddarn ceg plastig, bach (os bydd eich trwyn braidd yn gul). Ni fydd y tiwb wedyn yn amharu ar eich anadlu.

Bydd anaestheteg leol ychwanegol yn cael ei chwistrellu drwy'r broncosgop i mewn i'ch ysgyfaint wrth iddyn nhw eu harchwilio.

Yna bydd y meddyg yn cael golwg clir ar wahanol fannau o'ch ysgyfaint a bydd yn gallu gwirio a oes gennych unrhyw glefyd ai peidio.

Bydd rhai pobl yn pesychu neu'n cael rhywfaint o gosi poenus yn y gwddf neu dyndra yn y frest ond byddwch chi'n gallu anadlu drwy gydol yr amser.

Mae'n bosibl wedyn y bydd y meddyg yn cymryd rhai samplau bach iawn naill ai drwy ddefnyddio gefel fain (biopsi) neu ddefnyddio brws bach iawn (brwsiaid) neu drwy ddefnyddio ychydig bach iawn o ddŵr heli di-haint i olchi'r tiwbiau anadlu (golchiadau). Ni fyddwch chi'n teimlo unrhyw boen tra bod hyn yn digwydd. Fel arfer, mae'n cymryd tua 20 munud i archwilio pob man yn ofalus a chasglu'r samplau. Ond, weithiau gall y prawf gymryd mwy o amser.

Risgiau a sgil effeithiau

Mae broncosgopi fel arfer yn driniaeth hynod ddiogel gydag ychydig o sgil effeithiau. Mân sgil effeithiau yw pesychu i fyny ychydig o waed (gwaedboer) am ychydig ddyddiau neu lwnc tost.

Dangoswyd bod y risg o gymhlethdodau difrifol gan gynnwys haint ar y frest, rhythm calon afreolaidd neu atal ar yr anadl yn llai na 1 mewn 1000.⁽¹⁾

Mae biopsi o'r bronci (llwybr aer) yn hynod ddiogel. Fodd bynnag, mae pob broncosgopi'n cario 1 mewn 1000 o risg o waedu.⁽²⁾

Os bydd y meddyg yn teimlo bod yn rhaid iddo/ iddi gymryd biopsi (sampl o feinwe) o'r ysgyfaint ei hun (biopsi trawsbronciol) yna mae risg o 1 mewn 100 o niwmothoracs.⁽³⁾ Dyma le mae'r ysgyfaint sydd wedi'i affeithio yn ymgwmpo oherwydd bod aer yn gollwng. Os bydd hyn yn digwydd, mae'n bosibl y bydd yn rhaid i chi fynd i mewn i ysbyty ac y byddwch chi angen draen brest fel bod yr ysgyfaint yn gallu cael ei ail enchwytho. Cynhelir pelydr-x y frest ar ôl biopsi traws-bronciol i wirio am unrhyw niwmothoracs. Er bod hyn yn fwy tebygol o ddigwydd adeg y biopsi, os byddwch chi'n datblygu diffyg anadl yn sydyn o fewn y 24 awr nesaf, dylech fynychu eich ysbyty lleol, a dweud wrthyn nhw am eich broncosgopi diweddar.

Ni fydd biopsi yn cael ei gasglu heblaw bod hyn wedi'i drafod gyda chi a bod y meddyg wedi cael eich cydsyniad penodol.

Mae'n bosibl y bydd yn rhaid tywyllu'r ystafell ac y bydd y meddyg yn dymuno defnyddio peiriant pelydr-x i'w helpu i gasglu biopsi trawsbronciol o'r rhan gywir o'ch ysgyfaint.

Cymhlethdod anghyffredin arall yw adwaith i'r cyffur tawelu mewnwythiennol neu'r chwistrelliad llwnc anaestheteg leol. Mae tua 1% o risg o hyn.⁽⁴⁾ **Cofiwch ddweud wrthym os byddwch chi'n meddwl eich bod wedi cael adwaith i unrhyw feddyginiaeth yn y gorffennol.**

Ar ôl y prawf

Ar ôl gorffen yr archwiliad, tynnir y broncosgop yn gyflym ac yn hawdd gan achosi ychydig o anghysur.

Os ydych chi wedi cael eich tawelu, byddan nhw'n eich gadael i orffwys yn yr Uned Endosgopi am o leiaf awr a hanner. Ychydig o bobl sy'n cofio llawer iawn o'r prawf.

Oherwydd bod eich llwnc wedi bod yn ddideimlad, nid yw'n ddiogel i chi fwyta nac yfed am o leiaf awr. Bydd y nyrs yn rhoi gwybod i chi cynted ag y bydd eich atgyrch llyncu yn normal.

Ar ôl y prawf, mae'n bosibl y byddwch chi'n sylwi ar ychydig o waed yn eich sbwtwm (fflem). Bydd hyn yn pasio o fewn 24 awr.

Mynd adref

Ar ôl i chi wella'n iawn ar ôl y driniaeth bydd y nyrs sy'n gofalu amdanoch yn rhoi gwybod i chi pryd gallwch chi fynd adref. **Mae'n hanfodol bod oedolyn cyfrifol yn dod i'r Uned Endosgopi i fynd â chi.** Pan fyddwch chi'n cyrraedd adref, mae'n bwysig eich bod yn gorffwys yn dawel am weddill y diwrnod. **Dylai rhywun fod gyda chi am 24 awr ar ôl y driniaeth hyd nes i'r tawelydd golli ei effaith yn llwyr.**

Os ydych chi'n byw ar eich pen eich hun ac yn methu â threfnu i aros gyda rhywun neu drefnu i rywun aros gyda chi, cofiwch roi gwybod i ni cynted ag sy'n bosibl. Mae'n bosibl y bydd yn rhaid i chi fynd i mewn i ysbyty dros nos, tra'ch bod yn gwella'n iawn. Neu, mae'n bosibl y gallwch chi gael y prawf heb dawelydd.

Pryd fydda i'n cael y canlyniadau?

Fel arfer, byddan nhw'n trafod canlyniadau'r broncosgopi gyda chi yn y clinig. Nid ydym fel arfer yn trafod y canlyniadau ar ôl y driniaeth gan fod y mwyafrif o gleifion wedi cael eu tawelu ac na fyddan nhw'n cofio'r hyn sydd wedi'i drafod.

Os byddan nhw'n cymryd samplau (biopsi, brwsiadau neu olchiadau), bydd y canlyniadau'n cymryd o leiaf wythnos. Dylech gael eich gweld mewn clinig brest yn fuan ar ôl hyn i drafod y canlyniadau.

Os ydy'r broncosgopi'n cael ei gynnal oherwydd amheuaeth o diwbercwlosis, gall gymryd hyd at 6 wythnos i gael yr holl ganlyniadau.

Dylech drafod manylion y canlyniadau a'r driniaeth angenrheidiol gyda'r arbenigwr ysbyty oedd yn eich cyfeirio at y prawf, yn eich apwyntiad claf allanol nesaf. Mae croeso i aelod o'ch teulu neu ffrind agos ddod gyda chi i'r clinig i glywed y canlyniadau.

Lleoliad a chyfeiriad:-

Uned Endosgopi

Bloc B, Llawr 4, Ysbyty Brenhinol Gwent

Mae'r uned endosgopi wedi'i lleoli yn Ysbyty Brenhinol Gwent. Defnyddiwch y brif fynedfa oddi ar Ffordd Caerdydd a dilynwch yr arwyddion i Block B. Yna, ewch ar y lifft i Llawr 4. O'r lift, dilynwch yr arwyddion i'r Uned Endosgopi.

Rhifau ffôn defnyddiol

Derbynfa Clinig y Frest Casnewydd:- **01633 - 238190**

Nyrsiau arbenigol yr ysgyfaint:- **01633 - 656149**

Clinig y Frest Casnewydd, y Brif Nyrs Clare
Acreman:- **01633 – 238186**

Uned Endosgopi:- **01633 – 234225**

Rhestr wirio Broncosgopi i'w chwblhau yn y clinig neu yn ward y claf.

Wedi derbyn cydsyniad y claf? D [] N []

Wedi trafod dim drwy'r geg? D [] N []

Claf yn cymryd gwrthgeulad? Y [] N []

Pa feddyginiaeth? _____

- Os ydy, manylion y cyfarwyddiadau i beidio/ ail ddechrau

Angen cludiant? O [] N []

- Os oes, pwy fydd yn trefnu hyn?

Angen aros dros nos? O [] N []

- Os oes, derbyniad wedi'i drefnu? _____

Cyfeirebau:- (1), (2), (3), (4)

"British Thoracic Society Guidelines on diagnostic bronchoscopy.

Thorax 2001;56(supple 1) i1 - i21".